11.4 Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

10% ВИЖИМКА: тільки те, що треба пам’ятати для кваліфікації та ЄДКІ

Головна логіка теми: ЩО роблять з людиною + ХТО це робить + З ЯКОЮ МЕТОЮ = правильна стаття.

1. Базова карта всього розділу

Стаття	Суть складу	Ключова ознака
146	Незаконне позбавлення волі / викрадення	утримання без переміщення / захоплення + переміщення
146-1	Насильницьке зникнення	представник держави + позбавлення свободи + приховування
147	Захоплення заручників	людина = засіб примусу ТРЕТЬОЇ сторони
148	Підміна дитини	одну чужу дитину замінюють іншою + особистий/корисливий мотив
149	Торгівля людьми	дія щодо людини + мета експлуатації
150	Експлуатація дітей	фактичне використання праці дитини
150-1	Використання малолітньої дитини для жебрацтва	малолітній + систематичне випрошування
151	Незаконне поміщення у психіатричний заклад	завідомо психічно здорова особа
151-2	Примушування до шлюбу / співжиття	відсутність вільної згоди

2. Ст. 146 КК - незаконне позбавлення волі або викрадення

Форма	Формула	Момент закінчення
Позбавлення волі	реально не може залишити місце; переміщення не потрібне	з моменту фактичної втрати свободи; триваючий склад
Викрадення	заволодіння людиною + вилучення з місця + переміщення	коли почалося фактичне незаконне переміщення

Суб’єкт: з 16 років. Вина: умисна. Спеціальна мета не потрібна.

Ч. 2 - 8 ключових ознак: малолітній; корисливий мотив; 2+ осіб; попередня змова групи; небезпечний спосіб; фізичні страждання; зброя; тривалий час.

Ч. 3: організована група АБО тяжкі наслідки.

146: утримання без переміщення = позбавлення волі; захоплення + переміщення = викрадення.

3. Матриця 146 ↔ 146-1 ↔ 147 ↔ 149 ↔ 258

Норма	Що відбувається	Визначальна ознака
146	особу незаконно утримують / викрадають	спеціальна мета не потрібна
146-1	особу позбавляє свободи представник держави	після цього приховують факт, долю або місцеперебування
147	людину захоплюють/утримують як заручника	вимога до третьої сторони як умова звільнення
149	вербування / переміщення / переховування / передача / одержання	мета експлуатації
258	створюється загальнонебезпечна ситуація	спеціальна терористична мета

4. Ст. 146-1 КК - насильницьке зникнення

Державне позбавлення свободи + подальша відмова визнати факт АБО приховування долі/місцеперебування = ст. 146-1.

- Форми позбавлення свободи: арешт, затримання, викрадення, інше позбавлення волі.
- Спеціальний суб'єкт: представник держави, у т.ч. іноземної; також особа, що діє з підбурювання, з відома або за мовчазної згоди представника держави.
- Закінчений склад виникає лише після другого елементу - приховування / відмови у визнанні. Має триваючий характер.
- Ч. 2: керівник видає наказ; або знає про дії підлеглих, не припиняє їх і не повідомляє компетентні органи.

Пастка: незаконне затримання службовою особою ≠ автоматично насильницьке зникнення. Потрібне подальше приховування.

5. Ст. 147 КК - захоплення заручників

ЗАРУЧНИК → ВИМОГА ТРЕТІЙ СТОРОНІ → виконання вимоги = умова звільнення.

Елемент	Що пам'ятати
Діяння	захоплення АБО тримання; переміщення не обов'язкове
Мета	спонукати родича / установу / організацію / фізичну чи службову особу щось зробити або не робити
Адресат вимоги	саме третя сторона, а не лише сам заручник
Момент закінчення	з моменту фактичного захоплення/тримання з цією метою; виконання вимоги не потрібне
Вина	прямий умисел
Суб'єкт	з 14 років

Ч. 2: неповнолітній; організована група; погроза знищення людей; тяжкі наслідки.

Пастка віку: ст. 146 - малолітній (<14); ст. 147 - неповнолітній (<18).

Якщо умисно вбито заручника - можлива сукупність зі п. 3 ч. 2 ст. 115.

6. Ст. 149 КК - торгівля людьми

Для повнолітнього	Для дитини
ДІЯ + СПОСІБ ВПЛИВУ + МЕТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ	ДІЯ + МЕТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ; спосіб впливу доводити не потрібно

Дії: торгівля, вербування, переміщення, переховування, передача, одержання.

Способи щодо повнолітнього: примус, викрадення, обман, шантаж, залежність, уразливий стан, підкуп третьої особи, яка контролює потерпілого.

Мета експлуатації: сексуальна/трудова експлуатація, рабство, підневільний стан, боргова кабала, вилучення органів, досліди без згоди, усиновлення з метою наживи, примусова вагітність/аборт, примусове одруження, жебрацтво, злочинна діяльність, використання у збройних конфліктах тощо.

Експлуатація фактично ще може НЕ розпочатися: склад можливий уже з моменту вербування/переміщення тощо з відповідною метою.

Транскордонність не потрібна. Формальна згода не усуває складу, якщо використано передбачений спосіб впливу.

7. Ст. 149: діти та кваліфікуючі ознаки

Вік / обставина	Кваліфікаційний орієнтир
14-17 років	ч. 2 ст. 149
до 14 років	ч. 3 ст. 149
дитина	спосіб впливу не потрібно доводити
неповнолітній + батьки/усиновителі/опікуни/піклувальники	ч. 3
насильство ненебезпечне	ч. 2
насильство небезпечне / організована група / тяжкі наслідки	ч. 3

146 = позбавити свободи; 147 = тиснути через заручника; 149 = експлуатувати.

8. Дитячий блок: ст. 148, 150, 150-1

Стаття	Потерпілий	Ключове діяння	Особлива ознака
148	чужа дитина	підміна однієї дитини іншою	корисливий або інший особистий мотив
150	дитина, яка не досягла віку дозволеного працевлаштування	фактичне використання її праці	трудова експлуатація
150-1	малолітня дитина (<14)	фактичне використання для жебрацтва	систематичне випрошування
149	будь-яка дитина	вербування / переміщення / передача тощо	мета експлуатації; експлуатація ще може не початися

Ст. 148 - підміна дитини

- Формальний склад: закінчений із фактичної заміни однієї дитини іншою.
- Прямий умисел + обов’язково корисливий або інший особистий мотив.
- Просто викрали дитину без заміни → не ст. 148; перевіряємо 146/149.

Ст. 150 - експлуатація дітей

- Фактичне використання праці дитини, яка не досягла віку, з якого дозволено працевлаштування.
- Ч. 2: кілька дітей; істотна шкода здоров’ю/фізичному розвитку/освітньому рівню; шкідливе виробництво.
- Ч. 3: організована група.

149 ↔ 150: дитину лише залучають/передають для майбутньої трудової експлуатації → 149; працю вже фактично експлуатують → 150.

Ст. 150-1 - малолітня дитина для жебрацтва

- Жебрацтво = систематичне випрошування грошей, речей чи інших матеріальних цінностей.
- Ч. 1: суб’єкт - батьки або особи, які їх замінюють.
- Ч. 2: чужа малолітня дитина; насильство/погроза; повторність; попередня змова групи тощо.
- Ч. 3: організована група або середньої тяжкості / тяжкі тілесні ушкодження.

149 ↔ 150-1: передають/переміщують дитину для майбутнього примусового жебрацтва → 149; уже фактично використовують у систематичному жебрацтві → 150-1.

9. Ст. 151 КК - незаконне поміщення до психіатричного закладу

ЗАВІДОМО психічно здорова особа + фактичне поміщення до психіатричного закладу + прямий умисел = ч. 1 ст. 151.

Питання	Правило
Хто потерпілий?	лише завідомо психічно здорова особа
Що є діянням?	фактичне поміщення до закладу психіатричної допомоги
Коли закінчено?	з моменту фактичного поміщення
Вина	прямий умисел; винний знає, що особа психічно здорова
Суб’єкт	традиційно спеціальний - особа з професійними повноваженнями щодо госпіталізації
Ч. 2	тяжкі наслідки + причинний зв’язок

Пастка: порушення процедури госпіталізації психічно хворої особи ≠ автоматично ст. 151. Діагностична помилка без завідомості теж ≠ ст. 151.

151 ↔ 146: психічно здорового саме помістили до психіатричного закладу → 151; інше незаконне позбавлення волі → 146.

10. Ст. 151-2 КК - примушування до шлюбу / співжиття

Форма	Що охоплює
Примушування до шлюбу	змусити зареєструвати шлюб
Примушування продовжувати примусовий шлюб	не дозволити вільно припинити такий шлюб
Примушування до співжиття	змусити жити разом без реєстрації шлюбу
Примушування продовжувати співжиття	не дозволити вільно припинити співжиття
Спонукання до переміщення в іншу державу	схилити до виїзду з метою подальшого примусового шлюбу/співжиття

Головне: відсутність ВІЛЬНОЇ ЗГОДИ. Просте прохання, умовляння чи переконування недостатні.

Фактичне укладення шлюбу / початок співжиття / виїзд за кордон для закінченого складу не обов’язкові.

Суб’єкт: з 16 років. Вина: прямий умисел. Ч. 2: повторність; попередня змова групи; особа не досягла шлюбного віку; 2+ потерпілих.

Шлюбний вік - 18 років; від 16 років суд може надати право на шлюб.

11. Ключові розмежування ст. 151-2

Ситуація	Норма
безпосередньо змушують одружитися / жити разом	151-2
вербують / переміщують / передають для майбутнього примусового шлюбу як експлуатації	149
самостійно незаконно закривають / утримують	додатково перевіряємо 146
систематичне домашнє насильство	окремо перевіряємо 126-1
примушують до конкретного акту сексуального характеру	154

12. 20 формул і пасток для ЄДКІ

1. 146: утримання без переміщення = позбавлення волі; захоплення + переміщення = викрадення.
2. 146 - з 16 років; 147 - з 14 років.
3. 146 ч.2: малолітній (<14); 147 ч.2: неповнолітній (<18).
4. 146-1: державний елемент БЕЗ приховування ще недостатній.
5. 146-1: представник держави + позбавлення свободи + подальше приховування.
6. 147: вимога має бути адресована ТРЕТІЙ стороні і пов’язана зі звільненням заручника.
7. 147: фактичне виконання вимоги не потрібне.
8. 147 та 258 можуть утворювати сукупність, якщо є ознаки обох складів.
9. 149: транскордонність не є обов’язковою.
10. 149: фактична експлуатація не є обов’язковою - достатня відповідна дія з метою експлуатації.
11. 149 повнолітній = дія + спосіб впливу + мета експлуатації.
12. 149 дитина = дія + мета експлуатації; спосіб впливу доводити не потрібно.
13. 149: уразливий стан ≠ просто бідність/хвороба; він має реально обмежувати свободу рішення, а винний має це усвідомлювати й використовувати.
14. 148: без фактичної підміни однієї дитини іншою складу немає.
15. 150: дитячу працю вже фактично використовують; 149 - дитину можуть лише залучати для майбутньої експлуатації.
16. 150-1: жебрацтво має бути систематичним; потерпілий - малолітній.
17. 151: порушення процедури ≠ автоматично склад; ключове - завідомо психічно здорова особа.
18. 151: діагностична помилка без прямого умислу не утворює склад.
19. 151-2: примушування до шлюбу охоплює також продовження примусового шлюбу/співжиття.
20. 151-2 ↔ 149: безпосередньо змушують одружитися → 151-2; залучають у процес для майбутнього примусового шлюбу як експлуатації → 149.

13. Формула теми на 1 хвилину

146 - СВОБОДА | 146-1 - ДЕРЖАВА + ПРИХОВУВАННЯ | 147 - ЗАРУЧНИК + ТРЕТЯ СТОРОНА | 149 - ЕКСПЛУАТАЦІЯ | 148 - ПІДМІНА | 150 - ДИТЯЧА ПРАЦЯ | 150-1 - МАЛОЛІТНІЙ + ЖЕБРАЦТВО | 151 - ПСИХІЧНО ЗДОРОВИЙ У ПСИХЗАКЛАДІ | 151-2 - НЕВІЛЬНИЙ ШЛЮБ/СПІВЖИТТЯ

Стисло укладено виключно за наданим конспектом 11.4; збережено його структуру, термінологію та кваліфікаційні акценти.